

Ирина СУБОТИЋ

ОД ИКОНЕ ДО ЕНФОРМЕЛА*

У неким другим, срећнијим и мирнијим временима, овако значајна изложба би се отварао из задовољства. Данас је отварамо из очајања. Раније би то била част – данас је обавеза, као што је обавеза помоћи другима и себи да кроз густо ткање несреће и бола уперимо поглед у нека будућа, надајмо се ведрија раздобља. Можда би се одиста наша судбина друкчије плела да смо више размишљали и више били окренути будућности, него прошлости, јер – очевидно – историја није била довољно поучна и није нас припремила за садашњицу. Због тога је заиста значајно питање како избећи да се традиција не злоупотреби, али и не напусти, јер сведоци смо наглих и неочекиваних обручавања на све оне вредности на којима смо веровали да почивају и наша савременост и наша будућност. Тим суптилним питањима преображавања старог у ново, тој златној нити нашег препознавања, посвећена је изложба која се вечерас отвара и коју је са много љубави и разумевања припремио мој млади колега, кустос Љубиша Симовић, уз свесрдну помоћ целог колектива краљевачког Народног музеја и његовог директора, г. Милорада Михаиловића.

У временима у којима не живимо, питање традиције и савремености било би тек једно у низу могућих размишљања на тему начина и разлога транспоновања старих модела у токове савременог стваралаштва. И одиста, у време љутих битака за нови израз, битака које данас изгледају бледе са вишедеценијске раздаљине – средином педесетих година генерација уметника, којој је припадао и Лазар Возаревић, трагала је за сопственим изразом и аутономним исказом ослањајући се – повремено, емотивно али и врло рационално – на идеје и ликовност прошлости. Љубиша Симовић је изврсно уочио да су та трагања Лазара Возаревића за новом ликовношћу била језички доследна и истински духовно утемељена на здравом односу према традицији, у следу онога што је Лазар Трифуновић још 1969. године окарактерисао не као жељу за проналажењем антијезе савременом, »већ као саставни део најпрогресивнијих и најавангарднијих истраживања, без обзира колико су она у својим настојањима успела или не«. Управо зато ни код Лазара Возаревића, као ни код Стојана Ђелића, Миодрага Протића, Младена Србиновића

* Отварање изложбе Лазар Возаревић *Традиција и савременост*, 15 августа 1995.

или Лазара Вујаклије (сви су били чланови најугледније уметничке групе – Децембарске, која је била формирана равно пре 40 година) није могло да се говори о култу старе, средњовековне религиозне уметности нити о романтичарски испражњеној, неисторичној и компромитирајућој тези, већ о проживљеном разумевању оних естетских категорија које нуди стара уметност, а које се могу преобратити у актуелан и модеран сензибилитет младог човека.

Када се постави права теза, на адекватан начин, како је то учињено са изложбом Лазара Возаревића, коју сада препуштам Вашој пажњи, тек се онда може уочити сва погубност данас више него икада банализоване и изманипулисане праксе да се у име традиције нуди поражавајућа уметност. Али, то већ спада у различити ред величина: ми вечерас учествујемо у подсећању на једног давно а прерано и трагично преминулог ствараоца који је умео да измири готово несхватљиво диспаратне идеје у распону од иконе и фреске до енформела и системске уметности и да увек из тих спојева сачува себе, своје сликарство, своју поетику. Једино што није могао да сачува – био је сопствени живот. Краткотрајан али интензиван, уметнички век Лазара Возаревића још увек траје и ја се топло захваљујем организаторима што су наша сећања усмерили ка њему, а младим нараштајима дали прилику да се изненада са њим сретну.